

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ๔) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานอย่างเท่าเทียม (Mixed Methods) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประชาชนในเขตตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ที่มีสิทธิ์เลือกตั้งซึ่งมี จำนวน ๔,๕๒๔ คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยเทียบสัดส่วน (Proportional Multi-Stage Random Sampling) ตามขั้นตอน คือ ทำการหา กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๖๘ คน จากนั้นจึงหาโดยการเปิดตารางสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการทดสอบค่าที (t - Test) และค่าเอฟ (f-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทางเดียว (one - way analysis ANOVA) เมื่อพบว่า มีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการหาผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ในส่วนของคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) สารสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (ontent Analysis Technique)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ประชาชนในตำบลดงคำส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒๐ เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๘๐ ด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒๐ รองลงมาคือมีอายุตั้งแต่ ๓๑ - ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๐ มีอายุตั้งแต่ ๕๑ - ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒๐, มีอายุตั้งแต่ ๑๘ - ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๙๐ และมีอายุตั้งแต่ ๖๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๐ ด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๐ รองลงมาคือระดับ ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๒๐ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๐ และระดับ อนุปริญญาจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๐ ด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๔๐ รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๐ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๐ อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๐ และเป็นอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔.๙๐ ด้านรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนคือ ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทคิดเป็นร้อยละ ๗๖.๖๐ รองลงมาคือ มีรายได้ ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕๐ มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๐ และมีรายได้ ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็น ร้อยละ ๒.๔๐

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน ทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน ทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ดังมีรายละเอียดดังนี้

๑) ด้านการมีส่วนร่วมคิดวางแผน พบว่า ประชาชนในตำบลดงคำมีระดับการมีส่วนร่วม ในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ด้านการมีส่วนร่วมคิดวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง

๒) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ พบว่า ประชาชนในตำบลดงคำมีระดับการมีส่วนร่วม ในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) ในข้อที่ว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง

๓) **ด้านการมีส่วนร่วมประเมิณผล** พบว่า ประชาชนในตำบลดงคำมีระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ด้านการมีส่วนร่วมประเมิณผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง

๔) **ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์** พบว่า ประชาชนในตำบลดงคำมีระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ ของประชาชนในตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตามการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนมีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบล ดงคำ ของประชาชนในตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า ประชาชน มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนมีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า ประชาชนมีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนมีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จากการวิจัย พบว่า ประชาชนมีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนมีอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า ประชาชนมีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนมีรายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า ประชาชน

มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน

จากการรวบรวมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านการมีส่วนร่วมคิดวางแผน

ปัญหา

ประชาชนในตำบลดงคำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมคิดวางแผน ประชาชนบางส่วนยังขาดการให้ความสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมคิดวางแผนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ และยังขาดรู้ความเข้าใจด้านทักษะและวิธีการของการเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด จำนวน ๑๑ คน รองลงมา เป็นเพราะหน่วยงานภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์ ในการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน จำนวน ๑๐ คน และน้อยที่สุด การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐขาดความต่อเนื่อง มีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ข้อกำหนด กฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่ได้กำหนดไว้ จำนวน ๔ คน

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนในตำบลดงคำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมคิดวางแผน ควรมีการประชาสัมพันธ์และการณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ให้บ่อยครั้งยิ่งขึ้น มากที่สุด จำนวน ๑๙ คน รองลงมา ควรมีการประชาสัมพันธ์และ การณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ให้บ่อยครั้งยิ่งขึ้น จำนวน ๑๐ คน และน้อยที่สุด เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐควรให้ความสนใจและเอาใจใส่ดูแล สร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนและยึดถือปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ จำนวน ๕ คน

๒) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ

ปัญหา

ประชาชนในตำบลดงคำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ประชาชนส่วนใหญ่ขาดการให้ความสำคัญคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนและมองว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และผู้นำที่จะต้องดำเนินการ จำนวน ๒๑ คน รองลงมา การส่งเสริม

และสนับสนุนจากภาครัฐมีน้อย การจัดสรรเงินงบประมาณไม่เพียงพอ จำนวน ๑๖ คน และน้อยที่สุด คือ ขาดการติดต่อประสานงานประชาชนขาดโอกาสในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำนวน ๗ คน

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนในตำบลดงคำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ควรสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่รู้สำนึกถึงการเป็นเจ้าของด้านทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆให้มากขึ้น มากที่สุด จำนวน ๑๓ คน รองลงมา หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณให้เพียงพอได้อย่างทั่วถึง จำนวน ๑๑ คน และน้อยที่สุด คือ ควรมีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ให้มากขึ้นจำนวน ๖ คน

๓) ด้านการมีส่วนร่วมประเมิณผล

ปัญหา

ประชาชนในตำบลดงคำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมประเมิณผล การจัดการทรัพยากรป่าไม้ยังขาดระบบการบริหารจัดการสร้างความเข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหาและผลที่คาดว่าจะได้รับแก่ประชาชน มากที่สุด จำนวน ๑๑ คน รองลงมาโอกาสที่จะได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหา อุปสรรคของประชาชน จำนวน ๙ คน และน้อยที่สุด การกำหนดพื้นที่ป่าของแต่ละหมู่บ้านไม่มีความชัดเจนจึงเกิดความขัดแย้งและเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการประเมิณผลในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ จำนวน ๓ คน

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนในตำบลดงคำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมประเมิณผล ควรบริหารจัดการให้เป็นระบบ และสร้างความเข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง มากที่สุด จำนวน ๑๒ คน รองลงมา ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และให้การยอมรับในข้อเสนอแนะของประชาชน จำนวน ๗ คน และน้อยที่สุด ควรมีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าของแต่ละหมู่บ้านให้มีความชัดเจน เพื่อลดปัญหาการขัดแย้งระหว่างชุมชนที่มีเขตพื้นที่ติดกัน จำนวน ๔ คน

๔) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

ปัญหา

ประชาชนในตำบลดงคำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมีการบุกรุกป่าเพื่อขยายที่ทำกินเข้าไปในเขตป่าไม้มากที่สุด จำนวน ๑๔ คน รองลงมา การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างเต็มที่และขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ จำนวน ๑๑ คน และน้อยที่สุด ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้แบบฟุ่มเฟือยโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบ จำนวน ๕ คน

ข้อเสนอแนะ

ประชาชนในตำบลดงคำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมรับ ผลประโยชน์ ควรกำหนดเขตพื้นที่ป่ากับพื้นที่ทำกินของราษฎรให้มีความชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกขยายพื้นที่ มากที่สุด จำนวน ๑๑ คน รองลงมา ควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในเชิงอนุรักษ์ จำนวน ๘ คน และน้อยที่สุด จัดอบรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจแก่ราษฎรในพื้นที่ให้มีจิตสำนึกรู้สึกหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ จำนวน ๓ คน

๕.๑.๕ แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน

จากการการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบล ดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการมีส่วนร่วมคิดวางแผน พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมคิดวางแผน การเสริมสร้างจิตสำนึกในการป้องกันดูแลรักษา อนุรักษ์ สงวนคุ้มครอง พื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนให้มีความเสียสละร่วมมือในการในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจัง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมายต่อสังคม ชุมชนและประชาชาติ

๒) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ พบว่า แนวทางการพัฒนาพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในชุมชนมีบทบาทหน้าที่ร่วมรับผิดชอบร่วมกับเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันรักษาป่าและออกตรวจลาดตระเวนป่าและให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชน เยาวชนให้มีจิตสำนึกให้มากขึ้น ผู้นำในองค์กรต่างๆเข้ามา

มีส่วนร่วม มีการกำหนดแนวเขตปิดป้ายแสดงสัญลักษณ์กำหนดเขตพื้นที่ป่าไม้ให้มีความชัดเจน เพื่อเป็นการป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ นักกฎระเบียบ ข้อบังคับไปปิดประกาศไว้บริเวณเขตที่หล่อแหลม

๓) ด้านการมีส่วนร่วมประเมิณผล แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมประเมิณผล การดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ให้มีการตรวจสอบติดตามหลังจากได้ดำเนินไปแล้วนำผลของการดำเนินงานมาประมวลผลและวิเคราะห์ หรือการออกแบบสอบถามความคิดเห็นหรือ ความพึงพอใจของคนในพื้นที่ เพื่อหาข้อสรุปข้อการประเมิณผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

๔. ในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์คือ คนในพื้นที่ต่างมีความผูกพันต่อทรัพยากรป่าไม้อยู่ตลอดเวลา เพราะทรัพยากรป่าไม้ ให้ประโยชน์ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม หากในพื้นที่มีทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์ทำให้เกิดการสร้างสมดุล ของระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ ก็จะทำให้ราษฎรได้รับผลผลิตทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ มีราคามีรายได้เพิ่มขึ้น และมีฐานะการเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข

๕. การส่งเสริมการใช้หลักอปฺริหาณิธรรม พบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอปฺริหาณิธรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน คือ แนวทางในการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักอปฺริหาณิธรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน มีการประชุมและเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกัน เพื่อปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นพร้อมรับฟังความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกันยอมรับเสียงข้างมากและไม่ปฏิเสธเสียงข้างน้อย มีความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่ข่มเหงรังแกผู้ที่อ่อนแอกว่า ให้ความคุ้มครองสถานที่สำคัญตามความศรัทธา ความเลื่อมใส ในชุมชนที่ได้มีการยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนยังมีแนวคิดที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้เป็นพอสมควร และมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ และแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

๕.๒.๑ ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

๑) จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภออี จังหวัดลำพูน เป็นไปในทิศทางและลักษณะเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย จเร บินลอย^๑ ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันที่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ได้รับความสนใจจากคนทุกเพศ เมื่อมีการรับข้อมูลข่าวสารแล้วก็จะย่อมจะเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น เพศจึงไม่ใช่ตัวบ่งชี้ ว่าเมื่อมีเพศต่างกัน จะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน เพราะในปัจจุบันความเท่าเทียมทางเพศได้รับการยอมรับมากขึ้น ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือทำกิจกรรมใด ๆทางการเมืองได้ ถือเป็นการแสดงออกทางสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองอย่างหนึ่ง เช่นการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การหาเสียงเลือกตั้ง การสนับสนุนผู้สมัครหรือกลุ่มการเมือง เป็นต้น ซึ่งทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างก็มีสิทธิเท่าเทียมกัน ที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆเหล่านี้ ซึ่งจะสังเกตได้ว่า ในระยะที่ผ่านมา จะพบเห็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือแม้แต่ระดับชาติจะมีเพศหญิงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงก็สามารถที่จะเข้ามาบริหารงานทางการเมืองได้เช่นกัน ดังนั้นแล้ว จากการวิจัยนี้ เพศไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่อย่างใด

๒) จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอายุแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภออี จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพรพล ศรีตรีสาร^๒ ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นเมืองน่าอยู่” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีอายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นเมืองที่น่าอยู่

^๑จเร บินลอย, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี), ๒๕๕๒

^๒พระพรพล ศรีตรีสาร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นเมืองน่าอยู่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย), ๒๕๕๓

แตกต่างกันส่วนแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นเมืองน่าอยู่ คือ เทศบาลเมืองพะเยาควรมีการประกาศประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้นและทั่วถึงแก่ประชาชนในทุกชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมโครงการ ตามงานที่กำหนดไว้ในการพัฒนาเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ ส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนและเน้นความร่วมมือจากประชาชนในการดำเนินการ

๓) จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิรุทธ คำศรีแก้ว^๓ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของประชาชน ที่แตกต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลดงคำ แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เป็นเพราะในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลดงคำ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการแผนพัฒนาเทศบาลจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการนำความรู้ความสามารถของตนเองมาใช้เป็นแนวทางในกระบวนการแผนพัฒนาเทศบาล ดังนั้น ระดับการศึกษาของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการแผนพัฒนาหรือประชาชน จึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการแผนพัฒนาเทศบาลตำบลดงคำ

๔) จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอาชีพแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของดนุนารถ จินอนันต์^๔ ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันยกเว้นสถานภาพทางอาชีพ และการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อาชีพที่มีความแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นแตกต่างกันด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพนั้นมีความแตกต่างกันในหลายมิติ เช่น รูปแบบอาชีพ ระยะเวลาในการทำงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นผลทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นแตกต่างกันในเรื่องของระยะเวลาในการทำงาน กล่าวคือ อาชีพเกษตรกรจะมีเวลาในการทำงานที่ขึ้นอยู่กับตนเองโดยไม่ต้องผูกมัดกับใคร คือ จะทำเมื่อใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพอใจและผลผลิตทางการเกษตร จึงทำให้มีเวลามาก แต่นักเรียน/นักศึกษา หรือ พนักงาน/ลูกจ้าง นั้น

^๓ อธิรุทธ คำศรีแก้ว, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการแผนพัฒนาเทศบาลตำบลดงคำ อำเภอฝาง จังหวัดพะเยา”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย), ๒๕๕๓.

^๔ ดนุนารถ จินอนันต์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี), ๒๕๕๒.

ระยะเวลาในการเรียนหรือการทำงานขึ้นอยู่กับสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ จึงอาจเป็นเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความแตกต่างจากอาชีพเกษตรกร เป็นต้น ดังนั้นแล้ว อาชีพจึงเป็นปัจจัยกำหนดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นปัจจัยหนึ่งได้

๕) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ์ โปตาพล^๕ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสรณกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารส่วนตำบลสรณกแก้ว โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน และประชาชน ที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสรณกแก้ว โดยภาพรวมและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒.๒ ผลวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีอย่างเท่าเทียมกัน (Mixed Methods) เชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จำนวน ๘ คน ผลการวิจัยสามารถอภิปรายสรุปได้ดังนี้

๑) แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมคิดวางแผน เป็นการแสดงออกถึงการเสียสละและมีความสามัคคี การยอมรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย เป็นการเปิดใจกว้างพร้อมที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา และการเสริมสร้างการมีระเบียบวินัยให้กับตนเอง มีจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในชุมชนและชาติ

๒) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ในลักษณะ“บวร” มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในชุมชนมีบทบาทหน้าที่ร่วมรับผิดชอบร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันรักษาป่า การออกตรวจลาดตระเวนป่า มีการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชน เยาวชน ให้มีจิตสำนึก ให้มากขึ้น ให้ผู้นำในองค์กรต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมมีการกำหนดแนวเขตปิดป่าแสดง

^๕พิเชษฐ์ โปตาพล, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสรณกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓)

สัญลักษณ์กำหนดเขตพื้นที่ป่าไม้ให้มีความชัดเจน เพื่อเป็นการป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้น้ำาญกระเบียบ ข้อบังคับไปปิดประกาศไว้บริเวณเขตที่ล่อแหลม เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการป้องกันรักษาป่าได้อย่างยั่งยืน

๓) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล การดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ให้มีการตรวจสอบติดตามหลังจากได้ดำเนินไปแล้ว และนำผลของการดำเนินงานมาประมวลผลและวิเคราะห์ หรือการออกแบบสอบถามความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของคนในพื้นที่ เพื่อหาข้อสรุปการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

๔) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คือ คนในพื้นที่ต่างมีความผูกพันต่อทรัพยากรป่าไม้อยู่ตลอดเวลา เพราะทรัพยากรป่าไม้ให้ประโยชน์ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม หากในพื้นที่มีทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์ทำให้เกิดการสร้างความสุขของระบบนิเวศตามธรรมชาติ ก็จะทำให้ราษฎรได้รับผลผลิตทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ มีราคามีรายได้เพิ่มขึ้นและมีฐานะการเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข เพราะป่าไม้เป็นแหล่งศูนย์รวมแห่งปัจจัย ๔ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ทั้งของพืชและสัตว์ ทำให้ลดมลภาวะทางอากาศ ป่าไม้เมื่อมีคุณอนันต์ ก็ย่อมมีภัยมหันต์ด้วย

๕) แนวทางในการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิธรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เป็นการนำเอาหลักธรรมอันจะนำมาซึ่งความสามัคคีปรองดอง ความสงบสุขของหมู่คณะหรือสังคม กล่าวคือเป็นหลักธรรมที่มีความอุปการะสงเคราะห์เกื้อกูลกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ เพราะเป็นหลักธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของทุกคน หากนำหลักธรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ ก็สามารถนำไปสู่วิถีแห่งการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นได้ และสามารถนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาของสังคมให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) กระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้กับองค์กรชุมชนในท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ตัวแทนขององค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการป้องกันรักษาป่า

๒) กำหนดนโยบายด้านการป้องกันรักษาป่าให้มีความสอดคล้องกับภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น

๓) ควรนำผลการศึกษาที่ได้รับไปใช้ประกอบในการวางแผนกลยุทธ์หรือปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

๔) ควรศึกษาถึงแผน นโยบาย ทัศนคติของหน่วยงานในพื้นที่ และองค์กรร่วมต่าง ๆ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับมาบูรณาการร่วม เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานด้านการป้องกันรักษาป่า โดยชุมชนมีส่วนร่วมให้ไปในทิศทางเดียวกัน

๕) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์นำเสนอข้อมูลปัญหาในท้องถิ่นให้แก่สาธารณะชน และหน่วยงานภาครัฐให้รับรู้ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา

๖) มีกิจกรรมในการป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการประสานงานกับทุกภาคส่วน เพื่อให้มีการสนับสนุนในการดำเนินงานของชุมชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ยึดขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้การป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้เป็นวิถีชีวิตของชุมชน และให้คนในชุมชนเกิดความศรัทธาในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

๒) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษาป่าของชุมชนโดยการร่วมคิดวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ในการป้องกันรักษาป่า สร้างจิตสำนึกการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้รับรู้ถึงคุณค่าประโยชน์และโทษผลกระทบที่ได้รับในการรักษาป่า

๓) ผู้นำชุมชนและชาวบ้านควรได้รับการอบรมและศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ ด้านคุณประโยชน์

๔) ชาวบ้านต้องมีระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน และเป็นธรรมเพื่อจะได้มีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้ประโยชน์สืบไป

๕) ผู้นำชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อขอรับการสนับสนุนในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

๖) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ให้กับชุมชน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยถึงการส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

๒) ควรศึกษาถึงการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

๓) ควรศึกษาวิจัยถึงผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้
ของตำบลดงคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน